

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 634/2016-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. októbra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 10/20, Košice, vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 19 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 8 To 39/2015 a jeho uznesením z 1. júna 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. septembra 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na zachovanie osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva

na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 To 39/2015 a jeho uznesením z 1. júna 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 T 135/2012 z 25. februára 2014 podľa § 285 písm. b) Trestného poriadku oslobodený spod obžaloby pre skutok kvalifikovaný ako prečin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 2 Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť tak, že 2. mája 2012 v čase o 11.39 h v pobočke [REDAKOVANÉ], vybral z účtu vedeného na meno [REDAKOVANÉ] na základe dispozičného práva udeleného majiteľom účtu [REDAKOVANÉ] hotovosť vo výške 10 000 € a využil omyl poškodeného [REDAKOVANÉ], ktorý si myslel, že dispozičné právo na nakladanie s jeho osobným účtom sťažovateľovi zrušil. Krajský súd označený rozsudok okresného súdu uznesením sp. zn. 8 To 26/2014 z 15. októbra 2015 zrušil v celom rozsahu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. V nadväzujúcom konaní okresný súd rozsudkom sp. zn. 3 T 135/2012 zo 16. septembra 2015 za uvedený skutok uznal sťažovateľa vinným z prečinu sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona a uložil mu trest odňatia slobody v trvaní 1 roka, ktorý mu podmiennečne odložil na skúšobnú dobu v trvaní 2 rokov. Krajský súd napadnutým uznesením rozsudok okresného súdu potvrdil.

3. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že k porušeniu ním označených práv došlo už v konaní, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého uznesenia, keď krajský súd „vo svojom uznesení zo dňa 15. 10. 2014, ktorým zrušil oslobodzujúci rozsudok okresného súdu uviedol explicitne ako má okresný súd vyhodnotiť vykonané dokazovanie. Takýmto hodnotením je tak vyhodnotenie tvrdenia obžalovaného (sťažovateľa), ktoré je uvedené na strane 4 v ods. 1 označeného uznesenia, ale predovšetkým hodnotenie vykonaných dôkazov v zmysle toho, že oprávnenie na dispozíciu s účtom poškodeného mu bolo udelené len na konkrétny účel tvrdený poškodeným... Odvolaciemu súdu však zo žiadneho ustanovenia trestného poriadku nevyplýva oprávnenie hodnotiť namiesto prvostupňového súdu dôkazy a zaväzovať tento súd vyhodnotiť dôkazy spôsobom prikázaným odvolacím súdom.“.

4. Sťažovateľ ďalej namieta, že „predmetom trestného konania boli otázky týkajúce sa rýdzo súkromnoprávných vzťahov medzi poškodeným a obžalovaným (sťažovateľom)... Takýto postup orgánov činných v trestnom konaní, keď prostriedkami trestného práva sankcionovali konanie upravené ust. občianskeho práva je postupom, ktorý porušuje zásadným spôsobom princíp ultima ratio. ... Uvedený princíp vyjadruje zásadu, podľa ktorej v prípade, že určité právne vzťahy v oblasti súkromného práva a ich ochrana sú založené na individuálnej aktivite jednotlivca nemá ochranu týchto práv preberať štát prostredníctvom orgánov činných v trestnom konaní.“. Poukazuje pritom na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 402/08 z 1. apríla 2009, ako aj Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 4/2004 z 23. marca 2004 a sp. zn. IV. ÚS 469/2004 z 29. apríla 2004. Podľa názoru sťažovateľa «v jeho trestnej veci došlo k takému narušeniu princípu ultima ratio, ktorý znamená narušenie princípu rovnosti účastníkov občianskoprávných vzťahov ako aj rovnosti zaručenej v čl. 12 ods. 1 ústavy, že takýto postup a rozhodnutie na ňom založené je neakceptovateľný z hľadiska ochrany jeho práv namietaných touto sťažnosťou... Vec, ktorá bola predmetom trestného konania je nesporne upravená nástrojmi občianskeho práva, konkrétne Občianskeho zákonníka. V občianskoprávných vzťahoch majú účastníci rovnaké postavenie (§ 2 ods. 2 OZ)... Ak poškodený ako majiteľ prostriedkov na bankovom účte, ku ktorému mal dispozičné oprávnenie tvrdil, že sťažovateľ vybral dňa 2. 5. 2012 sumu 10.000,- eur, ktoré patrili poškodenému z jeho bankového účtu bez právneho dôvodu, takúto právnu skutočnosť definuje Občiansky zákonník ako bezdôvodné obohatenie, ktoré je inštitútom upraveným v jeho ust § 451 - 459. Ide teda nesporne o inštitút občianskeho práva, ktorý občianske práva anticipuje a zároveň ponúka prostriedky na nápravu stavu vzniknutého bezdôvodným obohatením. ... Kvalifikáciou konania sťažovateľa ako trestného činu však došlo k hrubému narušeniu rovnosti v postavení účastníkov občianskoprávných vzťahov, keď práva jedného z nich - poškodeného boli presadzované orgánmi činnými v trestnom konaní, zatiaľ čo práva sťažovateľa neboli ani brané do úvahy ani posudzované. ... Možno teda uzavrieť, že orgány činné v trestnom konaní a súdy v tejto trestnej veci skôr ako ochranu celospoločenských hodnôt chránili subjektívne práva poškodeného, ktorý samotný k svojim subjektívnym právam pristupoval tak, že podľa výroku prvostupňového rozsudku „si myslel, že dispozičné právo s nakladaním z jeho osobným účtom [REDAKOVANÉ] zrušil“ ... Uznanie sťažovateľa za vinného z trestného činu za

konanie, ktoré je vzťahom medzi ním a poškodeným patriacim do ich súkromnoprávnej sféry je drastickým a neakceptovateľným zásahom do práva na ochranu osobnej cti a dobrej povesti sťažovateľa a zásadným spôsobom ovplyvňuje jeho ďalší život. Sťažovateľ je právoplatne uznaný za osobu, ktorá spáchala úmyselný trestný čin napriek tomu, že konanie, ktoré bolo v jeho prípade ako trestný čin kvalifikované je konaním, na ktoré sa vzťahujú predpisy občianskeho práva a predpismi občianskeho práva sú upravené aj inštitúty, ktoré možno využiť ak osoba voči, ktorej je konanie sťažovateľa namierené sa cíti konaním sťažovateľa poškodená. Veci týkajúce sa vydania bezdôvodného obohatenia či zaplatenia pôžičky sú bežnou agendou súdov v občianskoprávnom konaní a skutočnosť, že voči sťažovateľovi boli použité nástroje trestného práva je excesom, ktorý je nezlučiteľný s namietanými základnými právami sťažovateľa. Sťažovateľ je navyše ako osoba s právnickým vzdelaním vylúčený v dôsledku odsúdenia z možnosti uplatniť sa v takmer všetkých právnických povolaniach, keďže sa v nich vyžaduje bezúhonnosť a právoplatné uznanie viny za úmyselný trestný čin je prekážkou výkonu týchto povolání.».

5. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu, aby v jeho veci takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa

- na spravodlivé súdne konanie, zakotvené v čl. 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde, zakotvené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,

- na zachovanie osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 To/39/2015 z 1. 6. 2016 a postupom, ktorý mu predchádzal bolo porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 8 To/39/2015 z 1. 6. 2016 a vracia vec Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Ústavný súd zakazuje Krajskému súdu v Prešove pokračovať v porušovaní práv sťažovateľa.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predpisov každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

8. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľov a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu na to zákon poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

10. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné sudy, ktoré v sú v trestnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010).

11. Ústavný súd v súvislosti so skúmaním podmienok konania o podanej sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania dotazom na okresnom súde zistil, že 18. júla 2016 mu bolo doručené dovolanie sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, pričom uvedené dovolanie bolo spolu so spisom okresného súdu zaslané Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na základe úpravy okresného súdu z 20. septembra 2016.

12. Ústavou daná právomoc ústavnému súdu neumožňuje nahrádzať rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona, t. j. v danom prípade na základe uplatnenia postupu podľa § 368 až § 392 Trestného poriadku. Ústavný súd môže založiť svoju právomoc na konanie až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých sťažovateľovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy. Ústavný súd poukazuje aj na to, že prijatím sťažnosti na ďalšie konanie by vznikol z ústavného hľadiska neprípustný stav, keď by o rovnakej veci rozhodovali paralelne dva orgány súdneho typu (IV. ÚS 146/08).

13. V tejto spojitosti už ústavný súd viackrát vyslovil právny názor (mutatis mutandis I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 239/09, IV. ÚS 49/2010), v zmysle ktorého považuje lehotu na prípadné podanie sťažnosti po rozhodnutí o dovolaní v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (v posudzovanom prípade vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu) s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú (k tomu porovnaj aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54 a pod.).

14. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že sťažovateľ mal a má v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinné prostriedky na dosiahnutie ochrany svojich práv. Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne napr. III. ÚS 404/08, III. ÚS 98/2010).

15. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. októbra 2016